

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
1. Maiu
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in 1. si 15. a lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

N^o
9

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domni corespondinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespondintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Studie istorice despre cért'a basericésca in privinti'a botezului ereticiloru. — Despre marturisirea pecatelor (finea). — Pomanele (finea.) — Scurta meditatiune despre economi'a presinte a Romaniloru din imperiulu austriacu. — Corespondintie: Blasiu (deslucire despre stipendiile caianiane.) — Amvonulu: Adeverulu inviarei lui Christosu si necesitatea credintiei ei, (predica pre dominec'a Tomei.) Pátimel nóstre si ale lui Isusu, (predica pre vinerea mare.) — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Studie istorice

despre cért'a basericésca in privinti'a botezului ereticiloru.

Cuventu inainte.

Cercetarea deamenunta a monumentelor celoru vechie si ilustrarea acelor'a prin feliurite studie cu totu dreptulu se soçotesece in dílele nóstre a fi de mare insemnatate, deórace de la unu atare studiu si-castiga istori'a maidecuséma temeulu acel'a, in urm'a carui'a se díce a fi invetiatori'a adeverului. Si déca se adeveresece acést'a despre deslucirea a loru orice feliu de documente istorice, cu mai mare dreptu pare-mi-se cà trebue se o dícemu despre documentele acele, cari tienendu-se de literatur'a crestinésca, pana-ce deoparte asiédia in lumin'a cuvenita istori'a veacuriloru primitive, dealtaparte suntu midilócele cele mai protivite in manile Provedintiei spre resipirea retacirei prin statorirea neclatita a adeverului.

Cugetulu acest'a m'a indemnatu a intreprinde studiile aceste despre unu obieptu, carele de a formatu in veacurile cele d'antáiu pomulu de cért'a intre unii straluciti santi parinti ai basericei lui Christosu, spre dorerea tuturoru celoru buni cauta se marturisescu, cà pana in diu'a de asta-di nu incéta a instrainá decátu s. maica baserica pre nesce frati de unu sange si de o faptura, ci i indémna a reinprospetá cu o inversiunare nóua ranele casionate maicei prea bune prin fatal'a loru departare. Ast'a inversiunare voiu se credu cà nu atátu din reutatea animei purcede, câtu mai virtosu din lips'a lamurirei ideelor; dar dorere ea chiaru atunci inca mai susta, candu toti acei'a, carii au invetiatu de la s. Paulu apostolulu *) a-si „robí tóta mintea spre ascultarea credintiei“ cei positive a lui Christosu, aru trebuí se puna umeri la umeri spre a poté stá incontr'a nevalirei infriçosiate a necredintiei, carea a petrunsu mai tóte clasele lumei, ce se díce a fi civilisata.

Scopulu dara a incercáriloru acestor'a ar fi lamurirea adeverului istoricu despre cért'a, ce a sfermatu mintile si a cám instrainatu decátu olalta animele santiloru parinti din veaculu alu treilea in privinti'a aceea, cumca óre este de a se primí de bunu, seau e de a se lapedá botezulu ereticiloru? Spre ajungerea scopului acestui'a sum convinsu cà trebue se tienu inaintea ochiloru

legea cea fundamentala rostita de M. Tului*), unde díce: „Cine nu scie, cà legea cea d'antáia a istoriei este, ca nu cumv'a se cutédie a díce cev'a falsu, apoi se nu cutédie a nu díce cev'a adeveru, se nu aiba locu in scrietoriu cev'a prepusu de partinire seau de urgisire.“ Càci numai atunci póte impliní istoriculu deregatori'a sa cea mai de frunte, déca in scrierile lui se afla intr'adeveru *esactitate* si *nepartinire*, adeca adeverulu intemplariloru enumerate si dreptatea judecatiloru aduse despre fapte si persóne. Si chiaru in strins'a detorintia de a fi esactu si nepartinitoriu, ce o are scrietoriulu, déca vre se lamurésca adeverulu, zace greutatea cea mai mare de a tractá despre unu obieptu, carele precandu deoparte din mai multe laturi ni-se infaçiosiédia cámintunecatu, pentrucà, precumu díce unu invetiatu**), relatiunea despre cért'a in privinti'a botezului ereticiloru numai in scrisorile partei contrarie se afla depusa; dealtaparte cu dorere trebue se véda omulu, cumu abusédia unii chiaru cu documentele pastrate, spre a intortocá totu mai tare intrebarea despre botezulu ereticiloru. Càci nu e lucru nou si placé-ni-ar se nu se fia intemplatu in unele casuri si pre la noi aceea, cà documentele in manile unoru scrietori, in locu se sierbésca spre auctoritatea si deplinirea istoriei, se paru mai virtosu a fi ronduite spre a depliní artea vicléna de a falsificá istori'a, o arte cu atátu mai periculósa, cu câtu e dins'a mai rafinata, si cu atátu mai puternica intru a insielá, cu câtu mai cu frumóse si mai pompóse semne de eruditiune si de sinceritate se falesce.

Greutatea acést'a in sa nicidecumu nu m'a potutu abate de la propusulu, de a intreprinde ostenél'a acést'a, nu atátu spre a reversá nóua lumina preste intrebarea mai susu amintita, — càci prin cercárele si scrutárele mai multoru barbati iscusiti, carii nicicandu n'au lipsitu in baserica catolica pre campulu scientieloru teologice, s'a respanditu lumina indestulitória preste obieptulu acest'a, — câtu mai virtosu spre a impartasí si a ne face si nóue folositoriu fruptulu osteneleloru intreprinse prin acei barbati iscusiti.

Ca nu cumv'a in sa prin agramadirea materiei se se intunece si se se incalcésca lucrulu in sine chiaru, mi-cauta a urmá dícal'a betraniloru, cà adeca „Qui bene

*) II. Cor. 10, 5

*) De oratore I. II. c. 15. „Quis nescit, primam esse historiae legem, ne quid falsi dicere audeat, dein ne quid veri non audeat, ne qua suspicio gratiae sit in scribendo, ne qua simulata.“

**) Ruttensock Inst. hist. eccl. t. I. p. II. c. III. §. 16.

distinguit bene docet“; si drept' aceea impartîndu tóta incercarea acést'a in trei capete, me voiú nesuí'a espune in capulu antáiu o deducere sinoptica a certei despre botezulu ereticiloru; apoi in descliniti paragrafi voiú desbata întrebàrile, cà óre intemplantu-s'a cuadeveratu cért'a acést'a seau ba? si déca s'a intemplantu, pre a cui parte a statutu traditiunea apostolésca si datin'a vechia? ce intielesu a avutu decretulu santului pontefice alu Romei Stefanu I. adusu in caus'a acést'a? contine-se definitiune dogmatica in decretulu acel'a? socotit'a s. Ciprianu episcopulu de la Cartagen'a si cei dinpreuna cu dinsulu, cà întrebarea despre botezulu ereticiloru ar fi dogmatica, seau cà ar fi disciplinare? cumu s'a portatu s. Stefanu I. fačia cu cei de alta parere? In capulu alu doilea apoi voiú aduce inainte si voiú deslucí unele canóne si locuri de ale santiloru parinti, carii se paru a osendí botezulu tuturoru ereticiloru fara deosebire. Si in urma, dupa-ce noi scimu si din tóta anim'a credemu, cà, dupacumu a scrisu s. Leone celu mare *), „precumu remane aceea, ce a crediutu Petru in Christosu, asia remane si aceea, ce au intemeiatu Christosu in Petru; . . . remane dara dispusetiunea adeverului, si fericitulu Petru remanendu statornicesce in tari'a pétrei, ce a capetatu, dupa-ce a apucatu frenele gubernarei baserice, acele necicandu nu le-a parasitu“; drept' aceea in capulu alu treilea voiú cercá, óre póte-se deduce din istori'a certei despre botezulu ereticiloru cev'a argumentu, spre a intarí, cà s. Ciprianu si cei dinpreuna cu dinsulu, inprotivindu-se in caus'a acést'a santului Stefanu I., aru fi denegatu pontificelui de la Rom'a acea auctoritate suprema, ce i-se cuvineá ca urmatoriului santului Petru, de a ocarmuí baserice'a lui Christosu si de a aduce judecata definitiva in trebile credintiei si ale moravuriloru?

Capu I.

Se intempla adeseori in viati'a de tóte dílele, si maicuséma de candu a inceputu a apune si pre la noi cultivarea solida a scientieloru filosofice, cà ómeni altcumu invetiati se frementa in dispute lunge, câte odata implu columnele foiloru publice cu polemie, ce nu mai vreu se aiba sversítu, si tóte aceste fara vreunu resultatu; deórace luptatorii invaluiti in unele certe sub totu restempulu ostirei seau luptei loru scientifice se invertescu in gresiél'a aceea, carea betranii o numiáu „ignorare elenchum.“ Voru disputá adeca unii ca acesti'a óre întregi, fara ca se aiba in urma cunoscintia apriata despre starea întrebarei, carea e obieptulu certei loru; cutóteca indata ce s'ar respicá vreo parte lamuritu despre aceea, cumu se intielege de dins'a obieptulu din întrebare, numaidecátu s'ar precepe, seau cà adeverulu stà langa dins'a, seau cà parerea ei e gresíta. In fapta in sa se intempla, cà pátimele orbescu intr'atát'a pre cei inversiunati, încátu fiacare parte numai de argumentele sale vre se scia si se audia; ear decumv'a din intemplantu lasa locu si vorbeloru contrariului, acést'a o face nu intr'atát'a spre a recugetá, cumu intielege acest'a lucrulu desbatutu si cu ce argumente proptédia parerea sa, câtu mai virtosu ca se póta cercá alte dovedi spre aperarea prejudetiloru sale.

Ca se potu incungiurá unu inconvenientu ca si acest'a, afli cu cale a permite aici o scurta deducere istorica a certei basericesci din veaculu alu treilea despre

botezulu ereticiloru, ca din dins'a se se cunósca invederatu, in ce se póte asiediá starea întrebarei acestei'a de mare insemnatate; socotindu totdeodata, cà acést'a procedura s'ar recere si pentru aceea, ca se se póte intielege pertractarea meritoria a partiloru singuratice ale aceleiasi întrebarei.

§. 1. Deducerea sinoptica a certei despre botezulu ereticiloru.

Cu multu mai retediatu si respicatu se edíce in s. evangeliá,*) cà fara de credinti'a in I. Christosu si afara de baseric'a aceea, carea marturisesce si propune credinti'a acést'a, nu este mantuire, decátu se fia potutu intardiá ivirea întrebarei in baseric'a lui Christosu, cumca óre póte-se primí de bunu botezulu, cu carele botezáu ereticii, seau dincontr'a ar fi de lipsa se se boteze denou toti acei'a, carii de la vreunu eresu se intorcu eara-si in sinulu basericeei?

Mai antáia óra s'a redicatu întrebarea acést'a fačia cu Montanistii, eretici dintre cei mai fanatici din veaculu alu doilea, si atátu in Asi'a mica, câtu si in Afric'a se tienura mai multe pertractári in tréb'a acést'a. Resultatulu mai multoru sinode locali, — tienute mai antáiu in Cartagen'a sub episcopulu Agripinu pre la anulu 215, apoi mai tardíu in Iconium pe la 235 si in Synada in Asi'a mica, — a fostu nefavoritulu botezului ereticiloru, edícundu-se in acele, cà botezulu ereticiloru nu se póte primí de bunu. Càtra parerea acést'a se alaturara si unii scrietori basericesci, precumu Tertulianu**), Clemente de la Alesandri'a, auctoriulu canóneloru apostoliloru; si dóue sinode tienute sub s. Ciprianu in a. 255—256 au intaritu parerea aceea. Alta dátina se tieneá in privinti'a acést'a in basericele apusene, si mai-decusém'a in Rom'a, unde ereticii, carii se intorceá in sinulu basericeei catolice, se primiá numai prin impunerea maniloru in semnu de pocaintia si impaciuire, fara de a li se dá denou s. botezu.

Dátinele aceste, ce asia de poncisiu se improtivia síe-si, custara tempu indelungatu fara vreo caintia, pana la tempurile santului Stefanu I., carele a siediutu in scaunulu apostolicu alu Romei de la 253—257. Sub Stefanu I. in sa s'a escatu cért'a aceea, carea formédia obieptulu studiiloru acestor'a. Si anume s. Ciprianu si cei dinpreuna cu dinsulu au crediutu de bine a cuminecá cu s. scaunu apostolicu otaririle celoru dóue sinóde mai susu amintite***), descoperindu dorinti'a loru, de a vedé alaturatu parerei loru si pre s. Stefanu I. Santi'a sa pap'a in sa conformitate cu acele, ce a fostu scrisu archiereiloru din Asi'a mica, a respunsu si santului Ciprianu †), cà nemica nu trebuie se se innoiésca, ci se se pastredie cele primite de la strabuni, si botediulu ereticiloru se se recunósca de bunu, decâteori acest'a se intemplá cu numirea celoru trei fație domnedieesci ††). Langa aceste se pare cà s. Stefanu I. ar fi amenintiatu, cumca va lipsí de impartasírea basericesca pre acei'a, carii botezá denou pre cei ce s'au botezatu de la eretici. S. Ciprianu fiendu suprinsu de pasiulu facutu de s. Stefanu, s'a nesuitu a proptí in tóta form'a parerea Africaniiloru, cutóteca apriatu descoperi, cà nicidecumu nu are de cugetu a rumpe impartasírea basericesca cu cei ce aru urmá datin'a contraria. Pentru acést'a a adunatu

*) „Sicuti permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit . . . Manet ergo dispositio veritatis, et b. Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta ecclesiae gubernacula non reliquit.“ Serm. III. de natali apostolorum.

*) S. Ioanu 3, 36.

**) De baptismo c. XV.

***) S. Cypriani epist. 72.

†) S. Cypriani epist. 74.

††) S. Cypriani epist. 75.

unu alu treilea sinodu totu in acelasi annu 256, in care sinodu mai virtosu s'au intaritu cele ce s'au fostu otaritu mainainte. Apoi a descriu tóta starea lucrului acestui'a lui Firmilianu episcopulu de la Cesariu din Capadoci'a, carele inca fiendu amenintiatu de s. Stefanu I. cu lipsirea impartasirei basericesci, in respunsulu seu datu càtra s. Ciprianu aperandu pelargu dátin'a Asiianiloru, cu asprime si cu nu puçina amaritiune s'a descarcatu asupr'a lui Stefanu*).

Pasiulu facutu de s. Stefanu I., precumu a scriu s. Dionisiu episcopulu de la Alesandri'a in cartea sa càtra Stefanu I.**), a indemnatu pre mai multe baserice resaritene se se intogmésca dupa dorinti'a santiei sale. Dar cutótecà prin mortea santulu Ciprianu si a santulu Stefanu I. cèrt'a acést'a s'a intreruptu inainte de desbinarea, ce amenintia: totusi nici s. Sicstu, urmatoriulu lui Stefanu, n'a fostu in stare de a o compune cu totulu. Numai abia in veaculu alu patrulea s'a asediatu cèrt'a acést'a, dupa-ce in apusu sinodulu de la Arelatu (Arles) in Galia, tienutu in anulu 314, a edísu in canonulu alu 8., cà „dèca va veni cinev'a de la eresu la baserica, se lu intrebe simbolulu, si dèca se ve vedé, cà e botezatu in numele Tata-lui si alu Fiiulu si alu Spiritulu s., atunci numai manile se i-se impuna, ca se capete Spiritulu s.; eara dèca intrebatu fiendu, nu va respunde Treimea acést'a, se se botedie.“ Dreptce fiendu urmatorii lui Paulu Samosaténulu dintr'acei eretici, carii lapedá credinti'a baserice catolice despre s. Treime, s. sinodu ecumenicu antáiu, tienutu la Nice'a in a. 325, in canonulu 19 a ronduitu precumu urmèdia: „Pentru cei ce s'au facutu urmatori lui Paulu, apoi au nesuitu la catolicésc'a baserica, s'a pusu otarire, a dóu'a óra a se botezá ei negrésitu.“ Dincontr'a pre Novatiani, carii tieneá invetiatur'a baserice despre preas. Treime, ronduesce sinodulu ecumen. I. in can. 8. a se primí numai cu impunerea maniloru, fara de a se botezá ei denou. Prin aceste detiermuriri s'a statoritu legea, dupa carea trebuia se se primésca de bunu seau se se lápede botezulu felioriteloru secte de eretici, si care lege cu scumpetate s'a paditu in basericele resaritului, precumu ne aréta canonulu 7 alu sinodulu ecumenicu alu II., espunendu deamenuntulu, carii suntu ereticii acei'a, a caroru botezu se primia de bunu din partea baserice, si carii dincontra acei'a, pre carii i primia ca pre nesce Elini seau nebotezati? Ceea ce s'a intaritu si decàtra sinodulu de la Trul'a, tienutu in 691, prin canonulu 95.

Dr. V. Mihályi de Apsia,
profes. de teologia.

(va urmá.)

Despre marturisirea pecatelor.

(finea.)

b) Intarescu, cumca e retacire mare a dice in generalu si fara destingere, cà confesiunea crestiniloru ar fi fara de folosu. Càci numai confesiunea acelu crestinu rei e fara de folosu, carii pentru pierderea averiloru lumesci, pentru pierderea amiciloru si a parintiloru se intristèdia si vérsa lácremi amare; insa pentrucà prin pecatu au pierdu charulu celu santu ddiescu, pentrucà prin pecatu au pierdu pre Ddiu, pre I. Christosu, pre amicu celu adevratu si parintele celu mai

bunu, nici cà le pasa, ci fara de caire si fara de nici o dorere pentru pecate si fara intórcere adevrata de la pecate se marturisescu. Unii ca acést'a se marturisescu seau numai din dátina, seau numai din fariseismu, ori de rusinea ómeniloru, si si-spunu pecatele, ca se fia spuse si ca se fia cu numele marturisi; dara viati'a cea rea nu si-o indreptèdia, nu iérta deaprópelui, nu se inpaca cu fratii loru, nu desdaunèdia pre celu daunatu seau pagubitu in avere si in onóre, nu intindu mana de ajutoriu celu ce innóta in marea necasuriloru, ci lu apésa inca mai afundu, ca se se innece, nu iubescu cuventulu lui Ddiu, ci inca arunca cu pietre in celu ce spune adevrulu, ca se i sparga capulu; scurtu, nu tienu poruncile lui Ddiu si ale santei baserice. Astorfeliu de crestini rei firesce cà confesiunea le este fara de folosu.

Eara confesiunea, carea se face cu pregatire cuvientiósá, cu cercarea conscientiei, cu dorere pentru pecate, cu propusu de intórcere adevrata, cu indreptarea moravuriloru rele, si cu implinirea voiósá a canonulu, dupacumu prescrie baserica lui Isusu, acea confesiune e folositoria pentru crestini. Càci prin aseminea confesiune crestinu pre lege pocaiti si-curatia cas'a sufletulu de imal'a pecatulu si o facu locuintia frumósá lui Ddiu, si-vindeca ran'a sufletulu facuta prin sagét'a pecatulu, si si-cápeta sanatate sufletésca, carea e mai pretiuita, decátu sanatatea cea trupésca; prin aseminea confesiune celu pocaitu ese din mormentulu mórtèi sufletesci la viatia sufletésca, si se rentórcè din tiér'a nefericirei la cas'a cea parintiésca a parintelui cerescu, carele se bucura de intórcerea celu pocaitu, dicundu: „Fiiulu meu acést'a a fostu pierdu si s'a aflatu, mortu a fostu si a inviatu;“ prin aseminea marturisire celu pocaitu se desbraca de omulu celu vechiu si uritu, si se inbraca in omulu celu nou si frumosu intru I. Christosu, se face demnu de a poté intrá in imperati'a ceriulu, inpartasindu-se prin confesiune meriteloru lui I. Christosu se elibera de piedepsele cele eterne ale pecatulu, si curatindu-se se face fericitu, dupacumu predicá Isusu salvatoriulu lumei in munte, dicundu: „Fericiti cei curati cu anim'a, cà acei'a voru vedé pre Ddiu.“

Afara de aceea confesiunea cea adevrata mai are si alte folóse, eara mai alesu acestea: cà celu pocaitu prin marturisirea pecatelor se umilesce inaintea puterniculu Ddiu, carele „dà daru celoru umiliti“ (Iacobi 4, 6); cà celu pocaitu prin marturisirea pecatelor adevseori prelanga sanatatea sufletésca se dà si sanatate trupésca, cumu s'a datu si paraliculu din evangelia; cà prin marturisirea pecatelor in campulu viatiei se pune piedeca crestiniloru, ca se nu tréca asia usioru in castrele intunerecului, se pune stavila sentiriloru si poftelor trupesci, se nu esundèdie si se nu innece campii cei infforilati si manosi ai credintei lui Christosu si ai vertutiei celei adevrate; in fine cà in scaunulu marturisirii, casí in o scóla buna, si celoru méseri si celoru spiritualminte marginiti inca se dau invetiature salutare multu folositorie pentru viatia si pentru incungiurarea pecatelor.

Multe suntu dara si nenumerate folósele confesiunei; despre acelea convingundu-se s. Augustinu, vorbindu despre confesiune dice: cà „aceea deschide portile raiulu, cà e derimatori'a faradelegiloru, restitutori'a virtutiloru, espumnatori'a si alungatori'a demoniloru, fric'a iadulu si piedec'a diavolulu,“ si totu aseminea marturisesce si protestantulu Leibnitz.

*) Epist. 75.

**) Eusebius Hist. eccl. I. VII. cap. 5.

c) Incontr'a invetiatureloru false ale necredintiosiloru cu tóta convingerea afirmu, cumca fiacare crestinu trebuie cudeamenuntulu se si-marturisésca pecatele in tain'a pocaintiei. Acést'a o dicu din mai multe ratiuni momentóse, anume: 1) pentrucà I. Christosu atunci, candu a dîsu bolnaviloru „miergeti de ve aretati preotiloru“ (Luc. 18, 14) a aretatu, cà e de lipsa, ca cei bolnavi sufletesce se se duca la preoti, spre a se curatî si vindecà de bólele sufletulu prin marturisirea pecatelor; 2) pentrucà fiacare crestinu prin s. tain'a a bote-diului s'a facutu membru adevratu alu besericeii lui I. Christosu, a intratu in soçietatea besericésca sub flamar'a lui Isusu imperatului imperatiloru, si s'a facutu fiu mamei beserice, si ca astfelu fiacare dara e supusu legiloru besericesci; deci trebuie se asculte si de legea besericicii data pentru marturisirea pecatelor, precumu asculta fiii cei bunu de dulcea loru mama, si precumu asculta ostasii cei credintiosi jurati sub flamar'a imperatului; 3) pentrucà preotulu in scaunulu marturisirei e deoparte judecatoriu sufletescu in loculu lui I. Christosu, si ca astfelu dinsulu nu póte face judecat'a receruta preste crestinulu peccatosu, déca acel'a nu si-va spune apriatu peccatulu seu, ear dealtaparte preotulu e si medicu sufletescu in tain'a pocaintiei, si ca astfelu nu va poté prescrie medicina folositoria, déca bolnavulu nu si-va marturisí ból'a sa, dupacumu recunósce si s. Ieronimu, carele vorbindu despre marturisirea pecatelor díce, cà „déca pre cinev'a diavolulu sierpele in ascunsu l'a musícatu, si nesciendu nimene cu veninulu peccatulu l'a maculatu, si elu va tacé, si ran'a nu o va marturisí fratelui, magistrului, carele are putere de a vindecà, acel'a nu i póte ajutá; déca bolnavulu nu va spune mediculu ran'a sa, medicin'a nu lu va poté vindecà necidecátu.“

Asia fiendu aceste, de la marturisirea pecatelor in tain'a pocaintiei nime dintre crestini se nu se traga, amegitu cumv'a prin cei necredintiosi; nime dintre ei se nu se abata de la legea besericeii data pentru marturisire, mantuindu-se cu aceea, cà preotii inca suntú ómeni peccatosi. Dincontra fiacare crestinu se precugete, cà desí preotii asísiderea suntú supusi peccatelor si cu psalmistulu potú se díca: „in faradelegi m'am conceputu si in peccate m'a nascutu mam'a mea,“ ei totusi suntú delegatii lui Isusu, caror'a s'a datu putere de a iertá peccatele; se precugete, cà desí preotii inca suntú supusi sórtei celui dreptu, carele demulterior cade in dí, totusi puterea loru de a iertá peccatele totu putere santa si luminata remane, ca si radiele sórelui, cari totu radie luminate suntú, precumu pre trandafirulu celu frumosu si curatu, asia si pre flórea cea imalata; se precugete, cà cine asculta de preotii besericeii adevrate crestine, acel'a asculta pre insu-si Christosu, dupacumu ne spunc sant'a evangelia; se precugete, cà si preotii besericeii lui Isusu se marturisescu, si si dinsii si-spala sufletulu cu lácremele pocaintiei, ca s. Petru, carele a lacrematu cu amarú pentru peccatulu seu la cantatulu cocosiului. Tóte aceste precugetandu-le fiacare crestinu, cu credintia si cu iubire se se supuna legeri santei beserice, date pentru pocaintia si anumitu pentru marturisirea peccatelor; càci de nu se voru supune, de nu se voru pocái, si de nu se voru marturisí, dupacumu prescrie beseric'a lui I. Christosu, voru remané neimpacati cu Ddieu, cu I. Christosu, pre carele l'au vatematu prin peccatu, voru remané nedeslegati de peccatele loru, si maculati si bolnavi sufletesce cu viermele peccatulu in sinu, carele neucisu cu arm'a pocaintiei va musíca pre

celu peccatosu si dincolo de mormentu, si asia voru perísufletesce, dupacumu graesce si Luc'a evang. 13, 3: „De nu ve veti pocái, toti aseminea veti perí.“

d) In urma incontr'a hulitoriloru pocaintiei si a marturisirei peccatelor dícu, cumca beseric'a lui I. Christosu prin confesiunea peccatelor si prin canonulu datu in tain'a pocaintiei nu pune greutáti mari pre crestini, si cumca beseric'a lui Isusu nu se póte vinovatí cu nemicu pentru ronduéla pocaintiei. Pentrucà: 1) beseric'a lui I. Christosu in tain'a pocaintiei prin preotii sei pre cei peccatosi in scaunulu marturisirei nu i osendesce neci la prinsóre, neci la esiliu, neci la pierdiare, ci i usiorédia de sarcin'a cea grea a peccatulu, le dá viatia si libertate sufletésca, cari suntú mai de pretiuitu decátu tóte averile lumei acesteia; celoru pocaiti nu le impune spese grele si ruinatorie de familie, neci le prescrie, ca in sacu si cenusia se si-planga peccatele la usiele besericelor, ci le dá canonu amesuratu poterii loru cu acelu scopu bunu, ca crestinii pocaiti si deslegati de peccatele sale se se elibere si se se mantue de piedepsele peccatulu si cele tempurane, cu cari Ddieu adeseori si in lumea acést'a piedepsesce pre cei pocaiti, cumu a piedepsitu pre Moise si pre Aaronu, pre carii intru piedépsa nu i-a lasatu se intre in pamentulu Chanaanulu, fiendca s'au fostu indoitu despre puterea lui Ddieu, si cumu a piedepsitu pre regele Davidu, cui i s'a iertatu peccatulu, in sa in piedépsa Ddieu prin Nátanu profetulu i-a dîsu: „Pentrucà ai peccatuitu, fiulu, carele ti-se va nasce, va morí;“ 2) nu se póte vinovatí beseric'a; càci ea ca imperatés'a cea santa si drépta a virtutei in tain'a pocaintiei pre cei rei, carii au calcatu poruncile cele sante ale lui Ddieu si ale besericeii, nu i póte lasá numai asia fara de neci o piedépsa pentru vatemarea legeri; 3) si in urma beseric'a lui Isusu nu se póte vinovatí; càci déca I. Christosu de voia buna a suferitu necasuri si batjocure si batái tirane; déca Isusu Fiulu lui Ddieu pre cruce a rabdatu doreri cumplite, strigandu cu amarú: „Domnedieulu meu Ddieulu meu, càci m'ai lasatu!“ si déca Isusu Chr. batutu tiranesce, sangeratu, coronatu cu cununa de spini, pironitu intre doi furi, a moritu pentru peccatele genului umanu: beseric'a lui Isusu cu totu dreptulu póte pretinde, ca si crestinii, fiii sei, se si-planga cu dorere in tain'a pocaintiei peccatele sale, si se sufera canonulu prescisu pentru acelea, ca asia cu I. Christosu patimindu, dinpreuna cu dinsulu se se si premarésca, dupacumu graesce Paulu apostolulu càtra Romani 8, 17. —

Amu auditu dara, cumca confesiunea seau marturisirea peccatelor a fostu in usu si mai demultu, anume in legea vechia, apoi pre tempulu lui I. Christosu, si dupa aceea si in seclii cei antici ai crestinatatei; amu vediutu, cumca ronduél'a pentru marturisirea peccatelor e data de la I. Christosu, carele a datu putere preotiloru se ierte peccatele celoru pre lege marturisiti, cumca confesiunea peccatelor e folositoria pentru crestini, cumca toti crestinii trebuie se se pocáesca si se si-marturisésca in tain'a pocaintiei peccatele sale, si cumca mam'a beserica in tain'a pocaintiei nu pune greutáti mari pre umerii fiiloru sei; amu intielesu deodata si aceea, cà retacescu toti acei reu-credintiosi, carii defaima invetiatur'a besericeii lui Isusu despre pocaintia si dícu ca si carturarii memorati in s. evangelia: „Ce vorbesce acest'a hule asia? Cine póte iertá peccatele, fara numai unulu Ddieu?“ Dupa-ce prescurtu amu auditu tóte acestea, urmédia, ca adeveturile insírate pana aici despre sacramentulu penitintiei se le padimú constanti in ani-

m'a noastră, si se nu ascultăm de acei, carii hulescu invetiatur'a mantuito'ria a besericei lui Isusu despre pocaintia; ci dincontra cu tóte poterile se ne silimu si de aici incolo, pocaindu-ne si marturisindu-ne pecatele, prin fapta a dovedí, că suntemu fii adeverați ascultatori ai besericei dulcelui Isusu; in bólele nóstre cu credintia si cu iubire se alergăm la Isusu Christosu, doftorul sufleteloru si mantuito'riulu lúmei, carele ne va vindecá ca si pre fiulu memoratu la s. Marcu c. 2: se dăm lauda Tata-lui cerescu si se marimu pre Ddiu, pre Isusu Christosu, carele precumu pentru bólele cele trupesci a produsu o multíme miravera de plante si de flori, asia si pentru ranele sufletului a ronduitu medicina salata, si nu ne a lasatu se pierimu in campii lúmei acesteia raniti de sagét'a peccatului, ci dandu potere preotiloru de a iertá peccatele, ne a deschisu in tain'a pocaintiei o fuintana santa, salutară, unde ne potemu spalá de peccatele nóstre, unde ne potemu vindecá si face sanatosi, frumosi, placuti lui Domnedieu, si fericiti.

Gavrila Popu,
canonicu.

Pomanele.

(finea.)

Din cele premise s'a vediutu, că poman'a romanesca constá 20 pana la 40 fl. v. a. Se faca deci Romanulu siese siepte pomane de aceste intr'unu anu dupa mortii sei, si va sentí peste tóta viati'a sa. Voiu ilustrá cu esemplu. Comun'a Iesvinu, in carea me afflu si eu, zace de dóue mile departe de comun'a svabésca Bencecu, intre cari se mai afflu si comun'a romana Ianov'a. Svabii din Bencecu, neindestuliti cu otarulu loru, ba nici cu otarulu Ianovaniloru, alérge togmai in otarulu Iesvineniloru, si arendédia si cumpera pamenturi de la Romani. Viniele cele multe si mari ale Iesvineniloru, Arneceniloru, Chesintieniloru s. a., suntu in posesiunea Svabiloru din Recasiu, Bencecu, Guttonbrunn etc. Svabii se negrescu ca ciórele in otarele romanesce. Dincontra nu mi-aducu aminte se fiu vediutu vreunu Romanu arandu in otaru svabescu, de nu cumv'a ca servitoriu.

Si ce provóca óre acést'a critica stare espropriat'oria peste Romani? Nu dicu, cumca eschisivu pomanele, dar in mare mesura inse-si pomanele. Au nu vediu cu ochii in dílele aceste, cumu si-vendù unu locuitoriu de aici fenatiulu pentru pomana?! . . .

In urmare celoru mai susu defasiurate ar poté deveni cinev'a la cugetulu, cumca eu asi fi contr'a pomaneloru. Eu sum pentru sustinerea pomanei. La inceputulu articolulu acestui'a evidentu am demustratu validitatea pomanei adeverate, carea are fundamentu in amórea deapropelui, si carea ca fapta buna are merit si in sine si la Ddiu, si folosese si sufleteloru repausatiloru. Dar nime me poté condemná si acúsá de stricatoriuulu dátineloru stramosiesci — la cari se provóca patronii pomanei — candu me dechiaru, cumca asi dorí, ca poman'a se se readuca la puritatea sa cea d'antáia, se se faca filantropica si salutară, prin urmare adeverate dátiua stramosiésca. Cáci pomanele degenerate prin usu, asia precumu suntu, suntu numai institutiuni de ale nesatiositatii cutaror'a, si nicidecátu dátiua romane stramosiesci. — Svabulu catolicu si-plinesce obligatiunea sa cátra repausatii sei prin unu 'requiem', o liturgia, si prin spendare dupa potintia din mancarea si imbracamentea sa celoru lipsiti, si apoi s'a gatatu cu po-

mane la cas'a lui. Si óre este elu mai reu crestinu pentru aceea? Ba nu. Pana candu Svabulu are beserica si scóla mai buna, pana candu inse-si mormenturile lui suntu mai in mare onóre decátu la Romani, si pana candu vedemu pe Svabu ingenunchiandu la mormentulu mortiloru sei si rogandu-se cu adeverate pietate edificat'oria: pana atunci potemu díce, că poman'a lui e mai filantropica si mai salutară. — Au n'are si beserica orientála parastasuri, sambetele din septeman'a lasatului de carne pana in pasci, sambet'a rosalieloru si altele, destinate pentru rogatiuni intru folosulu repausatiloru? Au nu poté dá — precumu si dá si afara de pomana — si Romanulu din bunavointi'a sa si din prisosintia obucatura de pane seau unu frustu de vestmentu unui adeverau lipsitu, fara a mai tiené ospetie la cas'a sa sub nume de pomane?

Asia, se facemu si pomana pentru morti, dar nu ca pana acum. O pomana de pana acum'a consta se dicu numai 20 fl.; apoi lasu ca mai multe suntemu detori a face peste anu, ci numai un'a o consideredu. Dara nici pretiulu acestei nu-lu ceru totu, numai a cincí'a parte, carele face 4 fl.; si cu acesti'a mai mare pomana vomu face pentru mortii nostri, decátu cu ospetá-rile la casele nóstre. Scimu adeca, că in tóta comun'a suntu seraci, cari traescu din grati'a altor'a. Fiacare comuna este det'oria a sustiené pe seracii sci, ca se nu amblecersindu prin lume si tíera. Cu cei 4 fl. potemu face o fundatiune, o pomana mare pentru morti, din carea se subsiste siguru seracii comunei peste tóta viati'a loru. Cáci se dicu că comuna stá din 300 de numeri, apoi $300 \times 4 =$ facu 1200 fl. la anu; dar inca in 10—20 ani cátu ar cresce fundatiunea, din carea nu numai seracii, fara si scólele si scolarii seraci s'aru poté ajutorá! Si inaintea lui Ddiu numai aceste sacrificie potu fi asta-di primite, cáci aceste suntu asta-di de lipsa. Astfeliu poman'a, fórte puçinu constandu, totusi s'ar reduce la santieni'a primitiva; preotínea, carea ar supraveghiá peste asia pomane filantropice, ar imbracá adeverauulu caracteru apostolicu; eara mortiloru nostri ar servi spre usiorare.

Nici in acelu casu nu potu militá prelanga pomanele de asta-di, candu ar poté garantá clerulu, cumca pre poporu lu va poté desteptá, se impartiésca poman'a sa numai intre adeveratii seraci. Cáci nici atunci starea seracului nepotintiosu nu e radicalu ajutata. Scimu, că omulu nu poté manca se se sature pe mai multe díle, abia se satura pe 3 seau 6 óre, cela multu pe jumătate de dí, si in casulu celu mai reu pe una dí intréga. De la o pomana pana la alt'a, cari se tienu in comuna, trecu multe díle, septemane, ba si lune, pana se tienu; deci din ce are a traí celu adeverau seracu in atât'a restempu?

Preotínea inca nu castiga prin pomane. Dar nici ar pierde cev'a prin reformarea loru. Din poman'a de asta-di celu multu se satura si preotulu candu si candu, aduce colaci si oluri a casa, cari in sine au cevasi pretiu, dar nicidecátu nu poté fi destulu la subsistinti'a preotului. Apoi de ar si profitá preotulu, inca trebue se abdica de o institutiune derapenat'oria a poporului, carui servesce, precumu este poman'a de asta-di. Mai multu i-ar aduce preotului parastasurele si liturgiele din sambetele mortiloru. Se dicu, că in o comuna cu 300 familie tóta famili'a si-va tiené de strinsa detorintia a solví celebrarea unui parastasu seau liturgía in sambetele mortiloru pentru mortii sei, si nu va solví mai multu de 40 cr. (si 40 cr. cumu se nu dee bucurosu, candu o pomana lu consta 20—40 fl.?) si astfeliu ar avé unu profitu si preotulu si poporulu: preotulu unu

profitu de 120 fl. v. a. la anu, si poporul nu s'ar ruina pe sine cu pomanele cele lungi.

Peste tote apoi ore in cate moduri mai potemu asta-di a face pomana, carea se nu ne ruinedie starea materiala, si totusi se fia adevrata pomana? Institutele filantropice de inaintarea culturei in poporu, au nu suntu aceste seracii, carii fara concurgerea nostra pieru, si carii suntu in lips'a cea extrema? Se damu apoi aici de pomana tata-lui seau a mamei, numai se damu, si Ddieu astfelu de pomana debunasema o va lua in consideratiune.

Eu mai potu fi obieptiunatu: cumca pomanele de asta-di intru atat'a s'au inradecinat in poporu, catu seau forte cu greu seau nicicumu nu s'aru poté sterge. — Nu dieu, deca vomu cautá totu numai cátra civilisatiunea orientala, carea e renumita in nelucrare, carea si beseric'a orientala o tiene in catusiele sale, ceea ce de o mie de ani n'a propasitu in nimicu, ci lasata de sine, ba si rupta intre sine, prin arbitriulu popóreloru ei, s'a inavutitu numai de datine obscure si de superstitiuni, asteptandu, ca bunulu Ddieu din distinsa gratia se indrepte cele de indreptatu. Nu potemu sperá debunasema vreo reforma salutaria in beseric'a romana de ritulu orientale, pana candu unii frati de ai nostri nemicu voru se fia alt'a decâtu orientali, si caror'a orice lumina venita decâtu apusu li se pare a fi satanica, precumu ne convingemu si din o espresiune a unui preotu, carele nu demultu fiendu intrebatu decâtu unu tieranu: „*Parinte, ce insemnédia orientalu?*“ preotulu astfelu respunse: „*Orientatu insemnédia, se nu dai mana cu unitii.*“ Pana-ce de acestea se petrecu in seclulu, in carele vedemu, cá civilisatiunea, cara nu obscurantismulu domnesce, pana atunci dieu nimicu bine nu se póte asteptá pentru poporu! Insa — cu tota siguranti'a o dicu — o decretare sinodale, unu canonu nou sabornicescu romanescu, si nu orientalu constantinopolitanu, ci fia blasianu ori sabianu, carele s'ar publicá in tota beseric'a romanésca si carele cu conscientiositate s'ar si esecutá decâtu clerulu romanu, spre uimirea tuturoru pesimistiloru ar fi in stare a aduce orice reforma de orice panura. Asia se fia!

G. Traila, parochu gr. c.

Scurta meditatiune

despre economi'a presinte a Romaniloru din imperiulu austriaca.

In numerulu 7 alu pretiuitulu jurnala „Sionulu romanescu“ am cetitu o disertatiune „despre necesitatea de a se propune scientiele agriculturii ca studiu obligatu in institutele nostre teologice si pedagogice, precumu si in scolele populare,“ inpartasita de d. Stefanu Popu, agricultoriu praticu censuratu in Prag'a. — Dicu, Domnule, cá ai totu dreptulu. Cu adunca dorere meditaí despre misiéu'a stare economica a Romaniloru, si me temu, cá Romanii prea tardiu voru veni la aceea cugutare, cumca starea loru economicele are multe piedece, cari de nu se voru delaturá, nici o infflorire si nici o inaintare in economi'a nu se póte asteptá.

Dici, Domnule, cá ai intentiune de a edá unu opu agronomicu, carele se fia de indreptariu pentru redicarea economiei Romaniloru. Ddieu se ti-ajute! Eu ti-oftezu mai bunu succesu, decâtu amu avutu eu cu opsiorulu meu agronomicu, edatu in anulu 1863 cu spesele mele si aprobatu pentru scolele poporane de inaltulu

consiliu locutien. regescu de Buda. Multe esemplarie din acelu opusioru zacu aruncate si nesolvite pana in diu'a de asta-di la respectivii conducatori ai poporului.

Locuesci, Domnule, intr'o patria, unde economi'a inffloresce; cunosci si patri'a nostra, si scii intemplarile comasatiunali, cari s'au efeptuitu din 1853 pana in diu'a de asta-di si se efeptuescu si mai incolo. Pamentulu in Ungari'a si Transilvani'a s'a comasatu mai virtosu a fostiloru privilegiati, car a urbarialistiloru s'a mesuratu in trei calcature, si prin acést'a operatiune strimtorindu-se poporul la o mica cvantitate de pamentu, nici vite nici oi nu póte tiené, ca se aiba venitu pentru acoperirea speselor casnice; ba ce e mai multu, poporul vediendu-se strimtoratu, aduce proportiune numerica intre sine, cá fiacare colonu numai 4—5—6 vite se tiena, ear incivilinii numai un'a. Prin acést'a manipulatiune slaba toti voru veni la sapa de lemnu.

Decumv'a, Domnule, ne vei fericitá pre noi Romanii cu o carte ca aceea, carea se ne arete calea, cumu se economisamu cu folosu pre pamentulu nostru in trei calcature impartitu, atuncea vei avé unu meritu nepre-tiiveru pentru Romani. Io cate opuri economicali am cetitu, tote despre pamentu comasatu vorbescu, cumu se scóta mai multu folosu din elu, ceea ce si io am comandatu in opulu meu; dara, dorere si eara dicu dorere! noi Romanii pamentu comasatu n'avemu, noi vedemu si vomu vedé total'a nostra decadintia materiala.

Vasilii V. Vank,

preotu romanu gr. c. din díeces'a Oradei-marc.

Corespundintia.

Blasiu, 16 Aprile 1867.

In nru. 7 alu „Sionulu r.“ trei caianiani descriu pelargu nemultiamirea sa cu manipularea si conferirea stipendiiloru din fundatiunea caianiana. — Eu ca unulu, carele n'am fostu chiamatu a me ocupá mai deaprópe cu fundatiunile clerului, nu me sentiu detoriu, dara nece competinte, a me lasá in discursuri polemice la obieptiunile si intrebările domniei loru. Nece voescu a decide, cá facut'a ven. consistoriu erore atunci, candu salariulu remasu de Greg. Farago, fostulu órecandu parochu in Fieirdu, l'a inpartitu in trei stipendie, spre a inpartasi in proportiune egale pe remasitiile acestui fericitu preotu, adeca pe fiu si pe gineri? cáci la acést'a, deca voru aflá cá merita lucrulu, potu se respunda numai ace'a, carii au portatu ratiunile fundatiuniloru, si anumitu a fondului bobianu, cu carele s'au incorporatu si unele fundatiuni private, cumu este si cea caianiana. Me marginescu numai a descrie, cumu si din ce motive s'au conferitu curentatele dóue stipendie, unulu de 42, altulu de 21 fl. v. a.? Si acést'a o facu, nu spre a escusá decisiunea consistoriala, prin carea s'a conferitu, cáci de cev'a aseminea n'are lipsa; ci numai spre a satisface curiositatea celoru, carii póte se interesédia. Eaca lucrulu in adeveru stá asia:

In urm'a scrisului concursu s'au insinuat urmatorii:

- a) M. Cr. protopopu in S. Reginu, ca celu mai betranu si mai deaprópe afine;
- b) trei nepoti din lino'a femeiesca, adeca parochulu Sacadatului, D. Cuteanu; A. Albini, frate cu Cuteanu, par. Ciufudului; si G. Crisianu, capelanu si docinte in S. Reginu;
- c) doi afini, Z. Branu par. Sancelului, si St. Popu alu Mihaltiului; acesti'a toti suntu teologi absoluti; pelanga carii s'a adausu
- d) Vas. Farago, par. Suatului de susu, ca moralistu, carele ca fiu alu fostului par. din Fieirdu totu din ast'a fundatiune are 21 fl. v. a.

Este de însemnat, că fundatoarele nece cea mai mica deschilnire nu face între consangeni și afini, ma togm'a diunsulu, — afara de parochi'a S. Feneșului, de carea a legatu salariulu de 120 fl. v. v., orișine ar fi preotu acolo, — totu afiniloru a testatu și conferitu. Prin urmare dreptulu celu de antâiu la stipendiulu de 42 fl. v. a. erá a protopopului M. Cr., carele și cu gradulu afinitatei stá mai aprópe de fundatoarele; acest'a insa, considerandu demn'a de compatimire stare a veduvei preotese și a orfaniloru remasi de G. Dragi'a, fostulu par. in Truriu, de la carele a remasu stipendiulu, abnegandu-se pe sine a dechiaratu, cumca dinsulu renuntia la dreptulu seu sub condițiune, ca acestu stipendiu se se dee parochului din Sancelu Z. B., carele e ginerele repausatului Dragi'a, cu îndetorire, ca acest'a se creșca și se pórté cu spesele sale la școala pe unu micu orfanu alu fostului par. in Truriu, la care condițiune, precumu s'a exprimatu in privatu, și ceialalti competițori s'au invoitu. Asia consistoriulu, pelanga condițiunea mai susu m'emorata, stipendiulu l'a și conferitu lui Z. B. parochu in Sancelu. — Ce se tiene de alu doilea stipendiu de 21 fl. v. a., a remasu alegerea între patru concurinti, trei nepoti și unu afine. Celu mai meritatu ar fi fostu D. Cuteanu par. Sacadatului; dara acest'a numai sub aceea condițiune a voitu a-lu primí, deca prin acest'a n'ar fi împiedecatu a se inpartasi și din ajutorulu imperatescu, care condițiune dupa principiulu statoritu nu i-s'a potutu implini. Alu doile A. Albini; acest'a pe calea de succesiune asia-dicundu levitica intrandu in un'a din celea mai de frunte parochie a a. diecesei, carea nece la o templare nu o ar fi meritatu, ca teneru abia esitu din studie și ca unulu fãra fii, s'a luat de mai bine dotatu, decãtu se i-se póta face prejudetiu conferindu-se cestiunatul stipendiu altui consangenu, carele stá totu in asemenea gradu cu fundatoarele ca și dinsulu; prin urmare s'a conferitu lui G. Crisanu, capelanu și docinte in S. Reginu, și pentru zelulu și portare a lui cea esemplare, și pentru abnegatiunea, carea o-a facutu parintele seu in favórea veduvei și a nefericitiloru orfani.

Acumu dupa-ce și beseric'a lui Christosu numai in celea dogmatice, ale credinței și moralei, are donu de infalibilitate, cu atât'a mai pușinu are dreptulu unu micu consistoriu de a-si însuși in lucrãrile sale acést'a prerogativa. Consistoriulu metrop., dupacumu cugetu, nimenui voesco a face nedreptate, nece a schimbá intențiunile fundatoriloru; dara deca egoismulu seu nu știu ce alt'a afla nedreptate și acolo, unde nu este, cine lu póte împiedecá? Altfeliu póte fi orișicine convinsu, că voi'a fundatorelui, carea stá in aceea, ca stipendie se se conferedie consangeniloru și afiniloru, neceodata s'a calcatu, nece se va calcá.

Se vedemu, cumu stá lucrulu și cu „exempla trabunt“ a celoru trei caianiani? Dinsii adeca aducu inainte, cumca fericitul profesoriu Ios. Tari'a n'a voitu a lasá fundatiunea sa spre a se administrá cu celealalte, dicundu: „Eu am fostu nepotulu episcopului Bobu, și n'am capetatu nece bater unu cruceriu reu din stipendie le lui in tóta viaț'a mea.“ Eu nu știu fost'a seau ba fericitul I. T. nepotu alu marcului episcopu I. Bobu; dara aceea ce știu, este, că acestu nemoritoriu episcopu, — abnegandu-se pe sine intr'atât'a, câtu in dillele sale celea mai depe urma nece la aceea lu-poteá aduce secretariulu seu, mai tardiu succesoru episcopu, Ioanu Leményi, ca se si-faca unu vestmentu respundiatoriu inaltului seu caracteriu, numai ca se crutie adunatii fileri pe sém'a méserului seu cleru, — a facutu singur'a fundatiune a clerului și capitulare, asia câtu deca acest'a nu erá, Blasiulu asta-di n'ar fi aceea ce este; a facutu fundatiuni pentru tenerii romani la Clusiu, Alb'a-Iuli'a, și Osiorheiu; dara in fundatiunilele sale nece cu unu cuventu n'a amintitu, cumca dóra ar voi, ca consangeni și afini se fia preferiti; pentru acést'a totusi urmatorii episcopi, capitlulu și consistoriulu, numai din singuru pietate cãtra umbr'a acestui mare arhieru, carele si-au iubitu

clerulu seu, cumu iubescé unu parinte pe fii sei, decãteori a recursu unu teneru și a documentatu legatur'a sa de consanginitate cu fundatoarele, deca a meritatu, totdeun'a l'au preferitu fãra nece o esceptiune. Aceea inca nu e dreptu, că fericitul Ios. Tari'a nu s'ar fi inpartasitu din fundatiunea nemoritoriului Bobu, a cui nepotu se dice a fi; cãci salariulu seu de trei sute florini m. c. in unu siru lungu de ani totu din acést'a fundatiune l'a primitu; și ce e mai multu, consistoriulu peste tenórea testamentului totu din acést'a fundatiune pentru merite i-a mai asemnatu o sutu florini; cara candu s'a melioratu salariile profesorale, totu din asemenea cauza lui I. T. i-s'a aplacdatu cu o sutu de florini mai multu decãtu celoralalti profesori, și din acestu salariu si-a pastratu banii, spre a face fundatiune.

Acumu se vedemu, încãtu a lucratu cu scopu fericitul I. T., candu a doritu a face fundatiune și, Ddieu știe din ce cauza, n'a voitu a o supune pertractarei ordinariatului? Deca o faceá acést'a, fundatiunea pana acumu erá pusa in curgere și ar stá pana atunci, pana candu va stá statulu și metropoli'a, și cu celealalte fundatiuni s'ar administrá dupa intențiunea testatorelui. Insa cumu stá ea acumu? Nu știu; dara un'a știu, că adeca orișicine e acel'a, cui o-a incredintiatu, acel'a va mori, și fundatiunea, deca nu se va incredintiá unui corpu morale, va pieri, și cu dins'a și intențiunea cea buna a fundatorelui va veni la nula.

Cu acestea me sentiám a fi detoriu publicului, carele póte asteptá órecare deslucire.

Unu consistorialistu.

Amvonulu.

Adeverulu inviarei lui Christosu și necesitatea credinței ei,

(predica pre dominec'a Tomei.)

„Pentruca me vediusi, Toma, crediusi; ferice de cei ce nu me vedu și credu!“ Ioanu 20, 23.

Cumca Christosu a inviatu și candv'a vomu inviá și noi, ni-o spunu cuventele rostite de angeru la mormentulu mantuatoriului lumei cãtra muieri: „*Voi cercati pre Isusu Nazarenenu celu restignitu? A inviatu, nu e aice,*“ cuvente acestea, cari asta-di resuna in tóte pãrtile lumei, unde sórele dreptatei a resaritu celor'a, ce zaceáu in intunerecu și in umbr'a mórtei.

Iubitiloru! De recurgemu la mintea sanetósa, ea ne marturisesce acestu mare adeveru; de cautãmu la fenomenele naturei, ele ne dau a precepe, că in natura nemic'a nu piere; de punemu man'a pre conscientia, ceea ce e judecatória cea mai nepartenitória a sentiminteloru, cugeteloru și fapteloru omenesci, și de redicãmu ochii spre ceriu și intrebãmu, că óre mai este cev'a de asteptatu dupa ast'a viaț'a plina de pãtime, candu odata ne stramutãmu din ast'a vale a plangeriloru? conscienti'a inca ne inderépta la inviarea lui Christosu. Eata totu atãte marturie, câte numai se potu pretinde spre a convinge pre fiacare despre acestu adeveru!

Și totusi, dómne! câtu nu suntu și in dillele nóstre, cari sbiéra in gur'a mare, că tóte cele dize suntu totu atãte amegiri, totu atãte neluciri; fãra insa a fi in stare se intarésca ceea ce dicu ei, ci sbiéra numai dintr' aceea cauza, că i-iea gur'a pre dinainte, cugetandu intru sine, că asia le vine mai bine la socotéla, neavendu astfelu de cine se se téma și cui se dee sém'a pentru faradelegile loru cele petrecute. — Atari fii ai vécului adaugu mai de parte: cumca mintea omenésca aici nu póte dá marturia,

deórace si ea retacesce adeseori, ear fenomenele natu-
rei adese vinu in contradicere cu sine-si; deunde nu re-
mane alt'a inderetu, decâtu a díce, cumca numai unu
atare ar poté marturisi in ast'a privintia, carele, fran-
gundu legaturele mórtei si esíndu din mormentulu celu
intunecosu, a inviatu. E bine in sa, cine dintre ómeni a
vediatu candv'a pre cinev'a reinviandu, deórace numai
apostolii si evangelistii marturisescu despre unu atare
reinviatu? si cine stà bunu pentru adeverulu marturisi-
rei acestor'a?

Acest'a ar fi limbagiulu necredintiosiloru, cari, spre
a se convinge, voiescu chiaru ca Tom'a se véda si ei cu
ochii si se pipaiésca cu manile plagele, unde fure in-
fipite cuiele; si de nu vedu in manile Domnului semnele
cuielor, si de nu atingu cu manile loru cóst'a lui, nu
credu odata cu capulu. Ah, e tristu lucru a trebuí pre
atari, cari altcumu se chiama crestini, a-i convinge mai an-
táiu despre aceea, ce i-face crestini! Fire-ar in sa ast'a ape-
satoriu pentru unu sufletu, seau ba, in tóta templarea
e detori'a nóstra, carea ni-o impune atátu deregatori'a,
la carea suntemu chiamati de la Domnulu intogm'a ca
Aronu, câtu si iubirea deaprópelui nostru, ca se i de-
mustrámu retacirea, convingundu-lu despre adeveru.
Deunde cuprinsulu cuventarei nóstre de adi va fi:
I. a demustrá adeverulu marturisirii apostoliloru, pre-
cumu si a evangelistiloru despre inviarea lui Christosu;
ear II. lips'a ori necesitatea credintiei ei. Ve rogu de
ascultare.

I. A vedé pre celu inviatu cu ochii firesci si liberi
si estmodru a ne convinge despre adeverulu faptei ace-
lei'a redicatorie de anim'a omenésca, nu ni-e datu nóue;
insa a lu vedé cu ochiulu sufletului, adeca prin credintia
pre acelu, carele a derimatu poterea mórtei, si a audí
(pentrucà „credinti'a din audiú, ear audiulu prin cuven-
tulu lui Ddieu“) a audí cuventulu invingerei lui „a in-
viatu,“ ast'a ni-e datu, si destulu atát'a. Ci, dómne!
câti in sa nu au ajunsu la acestu audiú, la ast'a credintia
consolatória si redicatoria de animele ómeniloru, la
acestu adeveru mantuatoriu, fàra carele, dupacumu
díce s. Paulu ap., „credinti'a nóstra ar fi desiérta, pre-
dicarea nóstra fàra folosu; fàra carele in sa suntemu
in pecate; si fàra carele in urma cei repausati in Dom-
nulu suntu pierduti pentru totdeún'a.“

Cumca Christosu neconvinsu fù judecatu la mórtea
pre cruce, unde si-dede sufletulu si de unde in sér'a
sambetei mari lu-luara diosu si lu inmormentara, e o
fapta constatata, carea nu o potu negá neci chiaru
pismasii crestinatei; si cumca invetiatur'a lui e de la
Ddieu, in sa stà, déca e adeveru, cà a inviatu. E bine,
óre in sa adeveru constatatu e, cumca Christosu o in-
viatu? potemu noi dá credientu evangelistiloru? nu
cumv'a s'au amegitu ei prin cutare? ori ei pre sine-si?
seau nu cumv'a au cugetatu intru sine, ca se ne duca
in retacire? Aceste suntu acele întrebàri, ce se arunca
la midiulocu din partea necredintiosiloru; si anume:

a) Nu cumv'a s'au amegitu apostolii si evangelistii
prin cutarele, fiendu ei ómeni neprocopsiti? — Se conce-
demu pre unu minutu. In sa o atare amegire presupune
pre cutare amegitoriu. Acumu in sa cine altulu ar fi
potutu fi casunatoriulu si urditoriulu amegirei, decâtu
in cele din urma insu-si Christosu? Ci elu e mortu. — Seau
póte elu n'a moritu aievea, ci numai la parere, ear a
trei'a dí cu ajutoriulu si mirosulu ungvntului, cu carele
lu unsera muierile, fù redusu eara-si la viatia. In sa
cine cu mintea si anim'a nesmintita, standu bunu unu
numeru asia de mare de marturíe atátu de ale lui, câtu

si si dintre pismasii lui cei mai neimpacati, va poté
crede unu atare lucru? — Dar se dicemu, cà a moritu,
insa cà s'a potutu intemplá iusioru, ca, fiendu in sa in
viatia, se puna in miscare si lucrare si se dispuna tóte
pentru o atare amegire; lucru, ce apoi dupa mórtea lui
s'a si dusu in capetu prin concrediutii lui. In sa, iubiti-
loru, se tacemu cà o atare apucatura din partea lui
Christosu, carele a dísu in faci'a glóteloru si in faci'a
pismasiloru sei: „Cine dintre voi mi-póte impulú mie
pecate?“ nu se poté uní cu santieni'a lui; dincontra
scimu, cà tóta viati'a lui, ori din ce lature o privimu,
a fostu straina de o atare apucatura.

Totusi acca impregiurare nu se poté tacé, cà elu
nu numai s'a aretatu dupa inviarea sa Mariei Magda-
lenei, ambeloru muieri, cari desu de demanétia mane-
candu au alergatu la mormentu, apoi lui Petru; mai
departe ambiloru invetiacei, cari caletorindu càtra satulu
Emaus lu cunoscura in urma intru frangerea paneci,
apoi totu intr'acea séra apostoliloru adunati la unu locu;
ma, ce e mai multu, cu altadata s'a aretatu la 40 de ai
lui; mai adauge si acca impregiurare, cà a petrecutu
40 díle pana la inaltiare cu ei si între ei, invetiandu-i
si adaugundu a face minuni nóue. Tote aceste suntu
nesce impregiurari, ce ne punu in uimire, cumu s'a
potutu, ca se nu lu descopera nimene ca pre amegitoriu
si insielatoriu intr'atátu restempu binisioru de lungu,
candu si déca nu ar fi fostu elu Christosu! Preste aceste
se mai dicemu si aceea, cà Christosu a predísu inviarea
sa nu numai apostoliloru sei, ci si poporului, ba, ce e
mai batatoriu la ochi, chiaru si pismasiloru sei, spunen-
du-le in faci'a, cà „nu li-se va dá altu semnu, ci numai
a profetului Ion'a;“ ear de altadata le díse: „derimati
beseric'a ast'a, si io in trei díle eara-si o voiú redicá,“
intielegundu trupulu seu. Si cumu ar fi si potutu vorbí
Christosu, adeverulu insu-si, cu atát'a incredintiare despre
nesce lucruri venitóric, de la a caroru implinire depin-
deá tóta demnitatea, tóta védi'a lui, precumu si tóta ree-
sirea opului inceputu, eaca asia numai redímandu-se pre
templarea órba? Elu insu-si ar fi trasu asupra-si preve-
ghiarea invetiaceiloru; ear pre pismasii sei cei invier-
siunati, cari nu lu poteáu vedé cu ochi bunu, pentrucà
le spuneá adeverulu vierde in faci'a, i-ar fi facutu ingri-
gitori despre cele intemplane. Intr'adeveru, iubitiloru,
mai multa credintia s'ar cere spre a presupune o atare
amegire prin Isusu, decâtu spre a ne convinge despre
inviarea lui.

b) Seau póte fi, cà predícundu Christosu inviarea
sa cea de a trei'a dí, fiendu apostolii iusioru crediatori,
si asia asteptandu cu nestemperu, ce va aduce cu sine
diu'a de a trei'a, li-s'a parutu numai a vedé aretarea
lui, candu in fapta nu fù alt'a, decâtu numai o neluca;
deunde apoi s'a latítu faim'a despre elu, cà ar fi inviatu;
si dealtmintrea e sciutu, câtu de iute cu rapediunea
fulgerului se reslatiescu atari faime, ca cumu aru fi por-
tate pre aripele ventului. — Pre atari i indereptámu la
istori'a inviarei lui; deórace invetiaceii inviarea invetia-
toriului lumei neci au speratu-o, si cu atátu mai puçinu
au asteptatu-o, cutótecà Christosu in sa traindu le
predísese ast'a intemplanie; ci ei eráu cuprinsi cu cele
pamentesci mai multu, decâtu se cugete cu statornicia la
unu atare lucru neaudítu si uimitoriu. De aici apoi acca
superare nespusa si asia-dicundu desperare despre
caus'a loru cea santa si derépta, candu Christosu si-dede
sufletulu pre cruce. Muierile, cari alergasera desu de
demanétia la mormentu, suntu intristate, cà nu e cine
se le restórne piétr'a depre usi'a mormentului; si candu

vedu spre uimirea loru piétra restornata si aretarea angerului, care le dîse: „*Ce cautati pre celu viu intre cei morti? A inviatu, nu e aice,*“ vinu in turburare, in locu de a se bucurá. „*Au luat pre Domnulu meu,*“ se plange amaru Mari'a Magdalen'a, si nu lu cunoscu pre Isusu nici chiaru atunci, candu elu i-stete inaintea ei; atátu erá de cufundata in superare pentru mórtea lui! Ear apostolii audîndu de la muieri faim'a si scirea ast'a, le tienu de nebune, si nu le credu; numai Petru si Ioanu au alergatu la mormentu, si aflandu-lu desiertu, nici cà le trece prin minte se cugete la inviarea lui. Insii cei doi invetiacei, cari spre séra au plecatu càtra Emaus, vorbindu intre sine despre Isusu, càtu de potinte a fostu in cuvente si fapte, càta sperare aveáu intru elu cà dóra va scapá pre poporulu evrescu din sierbitute, si cà acumu e a trei'a dî decandu l'au restignitu si inmormmentatu, intre altele dîcu, cumca ei au audîtu cev'a faima de la cutari muieri, cà elu ar fî in viatia, in sa nu punu neci unu crediamentu pre ea; intru acea sentiescu apropiarea cutarui strainu, carele i insoaciesce, si spli-candu-le scriptur'a, le salta anim'a de bucuría; cutóte-aceste ei suntu departe ca se cugete la inviarea lui. pana candu in urma lu recunoscuro in frangerea paniei.

Se vedemu acumu, iubitoru, si portarea apostoliloru adunati la unu locu de fric'a Jidoviloru, unde petre-ceáu schimbandu-si cugetele intre sine in tacere, candu, fiendu usiele inchise, li se aréta deodata faci'a lui Christosu. Ei vedu, cà trasurele cele blande reducu la ale lui Christosu, ei audu rostindu-se depre buzele lui cuventulu pacei cei prea multu dorite, carea lumea nu o póte dá si cu carea le dede binetie; i cuprinde in sa unu fioru, se retragu, nu se incredu ochiloru sei, cugeta intru sine, cà vedu neluca, si trece multu, pana candu revenîndu-si in ori au curagiulu de a se apropiá, se véda cu ochii loru si se pipaiésca cu manile, ca se cré-dia, cà e Domnulu. Se tacemu de Tom'a, care lipsindu atunci, la spunerea celoralalti, a caroru anime saltáu de bucur'á pentru revederea Domnului, se jura, cà „*nu va crede, de nu va vedé loculu cuieloru;*“ si intru ast'a necredintia impietrita remane nemisicatu, pana candu dupa optu díle aretandu-se eara-si Christosu si agrain-du-lu cu aceste cuvente: „*Adu man'a ta, si o pune in loculu cuieloru, si adu derépt'a tu etc.*“ lu abate de la necredintia; ear elu suprinsu, cade la petiórele lui Isusu si eschiama: „*Domnulu meu si Ddieulu meu (esti tu)!*“ Crestiniloru! Unde póte fî aice cev'a umbra de lesne-credintia seau pripire in judecata?

c) Mai adaugu reutatosii, cà apostolii, facundu cauza comuna, au fostu amegitori. — Rogu-ve in sa, ce indemnu i-ar fî potutu impinge la o atare misieliá? Cu ce midiu-lóce, cumu, unde, si candu o-au dusu in capetu? In ce tipu? In locu de a se reintórce la ale sale, ca se si-petréca dílele intre ai sei, i-asteptá piersecare, le cautá se iee lumea in capu cu báciulu in mana si cu merindea sub suóra din caus'a marturisirei inviarei, ca lumu cu-fundate in noianulu placeriloru se-i arete adevverulu; in locu de védia si onóre de la ómeni i-asteptá rusínea crucei; in locu de bucuría i-asteptá suferintie, ca parte eredíta besericei de la Christosu, intemeiatoriulu ei. La cea de antáia spunere a inviarei lui judecatorii i-amenintia cu torturele cele mai infiorátorie. Si dómne! câte nu au patimitu urmatorii cei mai credintiosi ai lui chiaru dintru 'nceputulu besericei. Asia Stefanu proto-martirulu se ucide cu pietre; Paulu zace in legature; Petru si-dede sufletulu pre cruce, impartîndu sórtea Domnului seu, pre carea in sa fû infiptu, la post'a sa,

cu capulu in diosu si cu petiórele in susu; si in cele din urma mai toti se mutara la cele ceresci in tipulu esem-plului datu de invetiatoriulu loru. Si óre cine ar fî avutu curagiulu, ca se nu dîcu nebuní'a, de a suferí atâte rele pentru o cauza pierduta la parere, seau pen-tru o mintiuna? . . . Se mai adaugemu, cà ei au pasítu la midiu locu cu ast'a noutate in in sa-si cetatea Ierusalimu-lui, unde Christosu patimise si morise; au pasítu atunci, candu chiaru póte acei, cari fure de faci'a la judecat'a si osendirea lui Isusu spre mórtea crucei si cari asta-di sbie-rera „*osan'a,*“ ear mane „*restignesce-lu,*“ s'au adunatu pentru serbarea rosalieloru, candu Golgotha aburiá si fumegá in ca de sangele muelului, ce s'a adusu junghiare pentru scaparea omenimei. Deunde la templarea, candu elu nu ar fî inviatu, osamentele lui aru fî datu martu-ri'a cea mai via despre mórtea lui, si fiacine, dar mai alesu veghiatorii mormmentului aru fî potutu pasí in-contra-le la midiu locu, ca se i demintiésca in faci'a gló-teloru adunate.

Se frundiariu numai prin scrierile locu, si indata la antái'a vedere vomu precepe, càta naivitate vedescu, ca se nu dîcu neingrigire, faci'a cu pismasii loru, cari cautáu cu falinariulu prelegiulu incontr'a loru. Mateiu vorbesce de dóue muieri, Marcu de trei, ear Luc'a neci nu amintesce câte, si Ioanu scrie numai despre Mari'a Magdalen'a, carea cu murgitulu dioriloru purcese cu un-gventu de bunu mirosu, ca se unga trupulu Domnului. Chiaru asia stá lucrulu si cu aretarea angerului la mor-mentu. Cu unu cuventu, fiacare a spusu lucrulu, dupacu-mu fu marturíá oculata seau a audítu de la altii. Asia standu lucrulu, iubitoru, cine va avé fruntea se díca, cà ei aru fî lucratu dupa cutare pre seau cointielegere maiestrita?

Impregiurarea, cà Christosu dupa inviarea sa nu s'a descoperitu si aretatu si pismasiloru sei, se pare a fî batatória la ochi. Rogu-ve in sa, ce lipsa erá se se mai arete loru? Archiereii, carturarii, si betranii poporului au trecutu cu vederea prelegiulu celu mai binevenitu de a se convinge, adeca ascultarea si marturisirea veghiato-riloru pusi la mormmentulu lui. Apoi se se fî si aretatu loru, atunci reutatosii cei asia de tari la cerbice l'aru fî tienutu de neluca; deórace si ai lui lu tieneáu la ince-putu de unu spirtu. Ear de aru fî si crediutu dintre bo-ieri unii, ceialalti i-aru fî tienutu si pre acesti de amegi-tori, si marturisirea loru nu ar fî mai multu cumpanitó-ria pentru noi, decátu e a celoralalti credintiosi ai lui Christosu.

II. Nu numai in sa a fostu cu potintia, ci chiaru si de lipsa inviarea lui Isusu, ca se demustre, cà elu e Fiulu lui Ddieu, si cà cuventulu si invetiatur'a lui e adevverata, e adevverulu eternu; mai incolo ca se ne dee o arvuna pentru inviarea nóstra, si ca besericei intemaiande se i puna o piétra anghiulara, se puna coróna actului res-cumpararei; in urma, ca credint'á intru elu si invetiatur'a lui se o intarésca.

Deaceea a si pretinsu Christosu credint'á din au-diu, candu dîse: „*Ferice de cei, ce nu me vedu, si credu,*“ si mustrá pre Tom'a, pentrucá nu a crediutu, dandu a intielege, cà credint'á din vedere si pipaire nu are acelu meritu, ca cea numai din audiu; pentrucá „*credint'á áin audiu, ear audiulu prin cuventulu lui Ddieu,*“ díce s. Paulu. Se si tienemu cu statornicia credint'á, ce vine numai din audiu; deórace cutóte-cá Isusu s'a retrasu din vederea nostra, totusi de la credintia nu ne desléga, ma ne indetoresce. Si mie unuí'a mi se pare nu virtute seau taría de sufletu, ci dincontr'a o slabitiune, déca cutare

nu cuprinde cu mintea ceea ce au potutu cuprinde cei mai neprocopsiti, si nu vre se créda ceea ce crede si marturisesce tota crestinatatea.

Christosu i numesce fericiți pre cei ce credu, si cu totu dereptulu; deóráce credinti'a ne destépta mintea cu cunoscinti'a lui Ddieu, ear anim'a ni-o imple cu pace, candu credemu intr'acel'a, carele nici ne póte, nici se póte insielá. Dincontra cátu de trista póte se fia sórtea si starea necredintiosului, mai alesu in nenoriciri! Ast'a o sentiesce in tóta greutatea ei numai unu atare, care patimesce in ést'a bóla sufletésca; pentrucá de miie de ori e mai amaru a patemí sufletesce, decâtu trupesce. Unu atare vrendu nevrendu cauta se recunósca, cà elu e unu membru putredu alu unei soçietati morale. Pacea dinlaintru a desparutu de acolo, unde se face o lacuna asia de sentíta; acolo e indarnu tóta scienti'a doftoriloru, indarnu suntu tóte vorbele consolatórie ale amiciloru! Elu la tóte aceste remane nemangaiatu, elu nu afla pacea nicaiure, fiendca o cérca acolo, unde nu e. De ací omenimea intréga sentiendu-si nepotinti'a de a midiuloci ást'a pace cu ceriulu, tóte óftarile si suspinele anticitatei s'au concentratu intru acelu, care ast'a pace a si daruit'o toturor'a, carii credu intru elu, candu dupa inviarea sa le dede apostoliloru binetie cu cuventele: „*Pace voue!*“

Credintia a cerutu Christosu de la urmatorii lui, candu alese doispradiece dintre invetiaceii sei ca totu atâte marturie vie ale cuventeloru si fapteloru lui, pre cari i-tramise cu insarcinarea in lume, ca se predice toturor'a evangeli'a dereptatei, „*ca totu, care va crede si se va botezá, se se mantuesca,*“ adeca credinti'a o pune ca midiulocu alu mantuirei. Apoi spre demonstrarea invetiaturei si tramiterei loru de susu le dede darulu minuniloru. Si intru adeveru, ori cátu de crutiatori se fimu cu minunile, cauta se marturisiru, cà nu póte fi altu lucru, alta templare mai binevenita, pentru care s'ar poté face esceptiune si abatere de la cursulu firescu alu naturei, decâtu numai templarea unei nóue legi introducunde. Minunile aceste preste aceea fure straine de acea trufia si mundrya desiérta, cu carea multi filosofi si profeti mintiunosi au atrasu atentiunea si incordarea poporului nepreceptu. Minunile, ce le fece I. Christosu si le fecera apostolii, ca se crédia cuventeloru loru, fure binefacatórie pentru ómeni, nepotintiei omenesci intin-diendu-i mana de ajutoriu.

Afara de aceea Christosu intru alegerea apostoliloru sei nu a cautatu la starea loru cea de diosu, seau la cev'a védia, seau la capete alese, ori la cev'a daru de vorbire. Ei in partea cea mai mare fure nesce pescari simpli, vamesi seau publicani pecatosi. Deunde ar fi o deducere nederépta, candu cutare ar vré a deduce latírea asia rápede a relegei lui Christosu din starea predicatoriloru cea vediuta, seau cev'a poternicia, ori eruditiune a loru; insa dealtaparte chiaru ast'a impregiurare, cà a esti ómeni despretiuiti de lume, fàra sicientia, fàra védia si neprocopsiti, propusera o invetiatura atátu de inalta, si totusi la intielesulu toturor'a, si in urma coversiescu si convingu cu ea pre cei procopsiti, ne demonstra limpede si necontestabilu trameterea loru ddieésca. Dinsii, ca totu atáti preluptatori inflacarati ai adeverului, — nici asteptandu, pana candu s'ar fi resuflatu si alinatu marea cea infuriata, ale carei unde spumegatórie eráu pre ací se cufunde luntriti'a cea mantuitória, carea nesuíá a duce la tiermuru paciuitu pre cei ce patiescu naefrangere sufletésca, déca nu ar fi fostu condu-sa de man'a lui Ddieu, — dinsii dîcu credintiosi misiunei

loru de susu, in man'á si butulu atátoru piersecari sangeróse infruntara stavilele, ce le stetera in cale; pasíre la midiulocu cu cuventulu „*Christosu a inviatu,*“ ca cu unu semnalu alu invingerei; derimara nu numai altarietele si templele dieiloru si idoliloru pagani, ci chiaru si cerimoniele legei celei vechie, de cari Jidovii se legáu cu trupu cu sufletu, si le desfientiara; schimbara faci'a pamentului din temeiu si adunara omenimea intru o familia crestinésca si adeveratu omenésca, dupa-ce se sterse rugin'a prejudetieloru inechite prin sangele lui Christosu, si pusera fundamentu prin credintia unui asediamentu ddieescu, carele e menitu se cuprinda in lainturul seu prin aceeasi marturisire a credintiei pre tóta omenimea, ca in urma se fia „*una turma, unu staulu, si unu pastoriu.*“ Amin.

Vasiliiu Popescu,

parochu gr. c. in Juculu-de-diosu.

* * *

Pátimete nóstre si ale lui Isusu,

(predica pre vinerca mare.)

(finca.)

Si óre suferimu si noi asia, aretámu si noi rabdare, candu ne ajungu loviturile sórtei? Óre candu ne vátéma deaprópele nostru cu cev'a, nu ne aprindemu de mania si resbunare dusimanósa, gat'a a lu inghití intr'o lingura de apa? Au nu adeseori pentru unu lucru neinsemnatu doi insi apuca sabi'a unulu incontr'a altui'a, si averea, pruncii, viati'a si tóte si-le jefescu ambitiunei si reu-intielesei reparári a onórei? Nu asia insa a lucratu invetiatoriu nostru ddieescu, carele cátra s. Petru, candu acest'a a scosu sabi'a si a taiatu urechi'a sierbului archiereului, dogenindu-lu a dîsu: „*Intórna-ti sabi'a ta in téca, cà totu celu ce scóte sabi'a, de sabia va mori.*“ Asia se rabdámu si noi cu barbatia si resemnare crestinésca, iertandu amiciloru si inamiciloru nostri, nenutrindu pofta de resbunare pentru vatemári, nesurpandu ferircirea altor'a.

Pre Isusu mai incolo lu dusera la Pilatu, si „*a luatú Pilatu pre Isusu si l'a batutu.*“ Isusu, blandulu si nevinovatulu mnelu, sufere doreri nespuse in trupu, si si mai mari in sufletu, desbracandu-lu inaintea multímei curiósc si fàra compitimire, legandu-lu de stelpu si batendu-lu pana la curgerea sangelui. „*Preste spatele mele au lucratu pecatosii, indelungat au faradelegea sa,*“ asia profeti despre dinsulu psalmistulu Davidu in ps. 128. Dupa acea lu inbraca in vestmentu mohoritu, i dau trestia in locu de sceptru, i impletescu cununa despini pre capu. Oh ce doreri sfasiatórie si ardietórie mai suferira santele lui membre! Ear sant'a lui anima? aceea „*e trist'a pana la mórte!*“ Si pentru cine tóte aceste suferintie fàra parechia? Pentru nemultiamitoriulu genu omenescu! — Asia e, pentru tine, tenerule; si tu totusi nu-ti aduci aminte, ca se faci din anim'a ta unu templu ddieescu, in carele se locuéscá nevinovati'a, curatiani'a, umilinti'a, virtutea, odorulu celu mai scumpu; tu totusi nu onorezi relegiunea, ci ti-despretiuesci anchir'a mantuirei si mangaiarei in necasuri, aduci peste tine inainte de tempu sbarciturele betranetieloru si debilitátiile trupesci prea tempuriie. Pentru tine, barbatule; si tu totusi nu ti-onorezi deregatoriéle tale, in lene si trandavire petreci viati'a ta, tempulu celu nepretiuitu lu-inchini desmierdatiuniloru, venezi marirea lumei, ear de marirea ceriului nice nu vrei a visá, neaducundu-ti aminte,

cà marirea lumei e trestia clatita de ventu, e flacara batut'a in tóte partile de o bóre lina, carea in urma se stinge. Pentru tine, betranule; deci cumu va domni in pieptulu teu, pacea, liniscea si fericirea, ce ai dorise o gusti ingujbatu sub sarcin'a si multimea aniloru, déca tu totusi mai vrei a-ti revocá tempulu teneretiei tale? Si oh câtu de nefericitu esti, déca trebuie se te rusinezi de faptele tale, a caroru fruptu totusi inca si acumu vrei a lu secerá. Pentru tine, avutule, carele cu o mana dai, cu alt'a ieai cu strimbatate. „*Trei lucruri a uritu anim'a mea*, dice Domnulu: *seraculu falosu, bogatulu mintiu-nosu, betranulu precurvariú si lipsitu de intieptiune*.“

— Voi toti acesti'a, rogu-ve, ve reculegeti faptele vóstre si le alaturati langa suferintiele mantuitoriului n. I. Christosu. Tenerule, impreuna nevinovati'a ta cu fetiori'a lui Isusu, umilinti'a si virtutea ta cu ale lui; arm'a ta cea tare incontr'a ispiteloru lumesci se fia crucea, invingatori'a lumei. Barbatule, carele esti pusu a guverná famili'a ta seau natiunea ta, nu amblá se fii maritu si onoratu, ci cauta la Isusu, cui aici in lume i-au pusu tresti'a batjocurei in mana, o trestia aceluia, carele gubernéza lumea, cununa de spini aceluia, carele incununa pre toti moritorii cu tóte bunatatile. Betranule, déca nu ai potutu a suferi in teneretie si nu ai vrutu a te luptá in barbatia, au nici acumu nu vrei a patimi, nici acumu a te pocaí, macarca cam tardiu si infrantu de poderi? Oh si apoi se ti-cadia cu greu, candu ti-se va imputá nebuni'a tenere-tieloru, neinvingerea lupteloru barbatesci si lips'a intieptiunei betranesci? Bogatule, ce urgisesci seraci'a evangelicesca, credi tu cá cu auru si argintu vei corumpe si ti-vei castigá repausu si fericire sufletului teu? Nu ve insielareti, cáci judecatoriulu celu infricosiatu si dreptu nu va cautá decâtu la faptele cele bune. — Voi toti, cari insetati de lume si placerile ei, si bendu din cup'alu nicicandu ve stemperati, mancandu cu dulcétia din ele nicicandu ve saturati; voi, cari ieri strigáti virtutei in gur'a mare, ca si lui I. Christosu, „*osana fiulu lui Davidu*“, ear asta-di „*iea-lu iea-lu, restignesce-lu*“; ba cu acést'a neindestulati, provocati la legea vóstra, graindu: „*Noi lege avemu, si dupa legea nóstra detoriu este se móra*.“ voi toti rumpeti odata cu lumea netrebica, carea astfeliu de lege dictéza, dupa carea celu nevinovatu trebuie se móra, carea poruncesce persecarea celu dreptu, carea nutresce legea pisme si a urei.

Mai incolo multimea batjocurindu, batendu si tiranindu pre Isusu, lu petrecu pana la Golgotha; Evreii cu preotimea loru petrecu pe mnelulu celu nevinovatu, ca pism'a, ur'a si poft'a de resbunare, ce o nutriá anim'a loru, se si-o indestulésca; Fariseii, ca se si-pasca ochii, vedindu capetulu aceluia, dinaintea carui si-temeá restornarea invetiaturei si suruparea catedrei loru; cei mai multi ca se si-stempere curiositatea, si numai unii fórte puçini ca se compatimésca dorerile lui, cumu au fostu muierile cele pie, cátra cari Isusu asia dice: „*Fetele Ierusalimului, nu me plangeti pre mine ci pe voi si pre fii vostri*.“ Dupa-ce l'au adusu pre elu la locul de pierdiare, cine e in stare a descrie tóte pátimele lui? Insa-si natur'a ingrozindu-se de atât'a tirania si-schimba cursulu seu, lun'a se prefáce in sange, sórele se intuneca, pietrele se despica, catapetésma basericei se crépa oblu in dóue de susu pana diosu, mormenturile se deschidu, si multe trupuri de ale mortiloru invia si se aréta in sant'a cetate.

Moritoriule! Aceste tóte au nu ti-dau tîe exemplu de a apucá o alta viatia? Inchipuesce-ti barem acumu a te aflá in muntele Calvariei sub crucea lui Christosu, si

cadiendu in cote si genunchi, cu ochii scaldati in lácreme, impreuna rogatiunea ta cu cea rostita de Isusu in gradin'a Gethsemane, postulu teu cu postulu lui din pustia, seraci'a ta cu seraci'a lui, pátimele tale cu ale lui, si precugeta, cá precumu dice s. Paulu la Evr., „*nu avemu aici cetate statatória, ci aceea ce va se fia se o cautámu*“; ca caletoriu dara te asemeni omului, ce intreprindiendu o caletoria lunga intr'o tíera departata, la nice unu lucru ce i stá inainte nu se intinde, de nice unu lucru anim'a lui nu se lipesce, ci pasii lui tienu calea, desi aspra, cátra tienta, cátra binele ce lu astépta in tíer'a, unde doresce a ajunge, si tóte cugetele si vorbirile sale suntu indreptate spre fericirea, ce va se o guste, déca va ajunge. „*Unde e visteri'a ta, acolo va fi si anim'a ta*.“ Deci precumu pre acela nu lu abatu greutatile drumului, nu lu ingrozesce asprimea elementeloru, nu lungimea calei cei spinóse, ci tóte le suferé, tóte le rabda, numai ca se devina la tient'a oftat'a: astfeliu si noi se ne supunemu toturoru suferintieloru, vina acele peste noi cu dreptulu ori cu nedreptulu, „*neprivindu noi la ceea ce se vedu, cáci suntu trecatorie, eara cele ce nu se vedu suntu vecinice*“, graesce apostolulu neamuriloru.

Alegati si voi, iubitoru, si ve apropiati cu anima sincera de altariulu celu Atotpotinte; pausati câteva momente sub crucea dulcelui Isusu, si acolo ve trageți sém'a cu conscienti'a vóstra, ve numerati dílele lucráriloru vóstre, ca se vedeti, cá óre jerfit'ati din ele macaru o diecime pentru grigi'a de sufletele vóstre cele nemoritorie? Si déca cumva cugetulu ne va mustrá in acestu respectu, se ne propunemu tare, cá ne vomu indreptá celu puçinu de aici inainte; cá ne vomu silí a parasí peccatele, neasteptandu pana-ce ne-arú parasí mai antáiu ele pre noi; cá ne vomu impreuná pre viitoriu tóte intentiunile nóstre cu ale lui I. Christosu. Asia, crestiniloru; candu elu se batjocuresce, se sentímu si noi batjocur'a lui; candu i se intindu manile pre cruce, noi inca se ne inaltámu manile cátra ceriu intru sante rogatiuni; candu elu se redica pre muntele Calvariei si si-comenda sufletulu in manile cerescului seu Parinte, noi asemine se ne nevoimu a ne aduná prin fapte bune tesauri si merite pentru clipitele nóstre din urma. Asia, crestiniloru; acolo, sub lemnulu crucei e locul mantuintiei, acolo e scól'a viatiei nóstre, acolo si numai acolo langa mormentulu lui si-póte aflá omulu moritoriu fericirea cea adeverata. — Oh Ddicle atotpotinte! ce este viati'a nóstra fara tine? cáci „neliniscita e anim'a nóstra, pana candu nu se odichnesce intru tine“, dice si recunósce marele Augustinu. Decitu, Parinte cerescu, ne intaresce intre pátimele lumei acesteia, ne mangaiá, ne ajuta cu charulu teu, case potemu fi adeverati fii ai tei in tempu si in eternitate. Amin.

Andrea Antonu,

v. protop. gr. cat. alu Ghierlei.

Ochire prin lumea politica

(din 15—30 Aprile.)

Cronica interna. Prin patent'a imper. din 20 Apr. senatulu imper. e convocatu pre 20 Maiu in Vien'a. Patent'a acést'a inca nu face nici o amintire despre Ardélu, precumu nu facuse nici cea din Ianuariu, desi relatiunile marelui principatu cátra imperiu si senatulu imp. suntu regulate. Vomú vedé insa dupa adunarea senatului, redicá-se-va óre seau ba in sinulu lui vreo vóce pentru drepturile de indepindintia ale Transilvaniei? —

Intr'aceea Romanii transilvani tienu si voru tiené cu atátu mai tare la drepturile loru santiunate de Maiestate, si deci dorescu cu atátu mai cu sete redeschiderea dietei patriei loru, cu câtu prin dispusetiunile neesplacabili ale ministeriului pestanu trebile Transilvaniei totu mai tare se incurca. Asia precandu prin comitatele Ungariei se si incepura dej'a miscârile municipale si fratii Romani de acolo desvólta o activitate de laudatu, Transilvani'a e condamnatá, ca in locu de a se bucurá de esercearea libera a drepturilor municipale, se sufera dictatur'a ministeriala. Afara de aceea ministrulu de justitia pestanu convocá si o conferintia din deputatii transilvani, ca se i dee desluciri in privinti'a reorganizatiunei politice introducunde in Transilvani'a, in care conferintia se fece vorba despre impartirea politica-juridica a „Fundului regiu“ si despre nedreptatirile Romanilor de acolo; caus'a mutarei tribunalului supr. transilv. la propunerea lui Puscariu se amená pana dupa otarirea asupr'a modalitatilor uniunei intre Transilvani'a si Ungari'a; despre comasatiune Hosszu díse, cá aceea intre Romani cu anevoia se va poté efepui, apoi intre Magiari numai prelanga asistintia militara, ear intre Secui delocu nu. Altcumu comisariulu regescu pentru Ardélu e si denumitu in persón'a comitelui Emericu Péchy. — In privinti'a Croatiei amintimu numai atát'a, cá conducatoriulu partitei nationale croate, episcopulu Strossmayer, dupa-ce avù in Pest'a nesece conferintie serióse cu corifeii magiari despre diferintiele intre ambele tiere si natiuni, fù chiamatu si la Vien'a. Se spune in sa, cá nici chiamarea lui nici conferintiele n'avura efectu, deórace dinsulu pretinde impacare cu Croati'a inainte de coronare, ear Deák si Andrássy coronare inainte de impacare; deci se póte, cá Croatii nici pentru coronare nu voru tramite deputati la Pest'a.

Cronica esterna. Confederatiunea nordu-germana si-a votatu constitutiunea; dreptce parlamentulu constitutoriulu lu-inchise regele Prusiei in 16 Apr., intonandu in cuventulu seu „unitatea si conscientia“ nationale germ. si sperantiele comuni cu fratii din Germani'a de média-di, si provocandu la puterea Germaniei de a fi represintata cu demnitate in faci'a evenimentelor straine.“

Luxemburgulu e inca totu la ordinea dílei. Opiniunea publica din Franci'a pretinde celu puçinu desiertarea fortaretiei Luxemburg de Prusi, ear acesti'a judeca asia cev'a a fi contr'a demnitateri si onórei loru; deci armârile se continua de ambe părtille. Intre atari impregiurári se vorbesce multu despre aliantie. In respectulu acest'a se conchide cu probabilitate, cá la casulu erumperei resbelului franco-prusianu Itali'a póte va luá parte activa alaturea Franciei, si cá póte totu asemeni voru lucrá si statele scandinavice (Dani'a, Svedia, Norvegi'a), din cauza, cá Bismarck n'a efepuitu si nu aréta voia de a efepui art. 5 alu paceri de la Prag'a sunatoriu despre aceea, cá poporatiunea precumpenitoriu danesa din Schleswigulu de nordu se se intrebe, cumca vre seau nu vre a fi reincopiata cátra Dani'a? Altcumu diplomati'a se încerca a midiloci o conferintia intre părtille litigante, pentru de a compune cért'a pre calea paceri.

Rescólele partiali in Turci'a inca nu sunt domolite. Cutóteaceste cestünea orientala o strimtori din prosceniu Luxemburgulu.

Camer'a Romaniei se inchise in 12 Aprile. Siesiunea incheiata a legelativei Romaniei o numesce „Timpulu“ sterila, inregistrandu dintr' ins'a unu singuru actu

de importantia politica, carele e stramutarea curtei casative la Iasi (si si acestu concludu inca lu reieptá senatulu), ear besericei si instructiunei romane díce cá prin ciungarirea bugetului respectivu i s'a infiptu o rana tare sentita. In rëndulu venitoriu vomu impartasi unu estrasu din acelu bugetu.

Varietati.

Demnitari besericesci. Noulu patriarchu alu Constantinopolei e *Gregoriu VI.*; la intronisarea sa se primí cu deosebite onoruri decáttra sultanulu. — Fostulu episcopu r. cat. alu Transilvaniei, ear dupa aceea archiepiscopu de Cartagen'a i. p., *Lud. Haynald*, se denumí de archiepiscopu alu Colocci.

Din Mediásiu ne scriu mai multi, cumca scandalulu de la bobotédia nu s'a templat in largulu ulitiei, nici intre persóne preotiesci. Noi precátu suntemu de jaluzi pentru onórea clerului romanescu, (si deaceea escesele nedemne de clerici nicicandu nu ne vomu sfií a le publicá, pentrucá se tragemu asupra-le atentiunea superioritateri, si vinovatii se se piedepsésca in modu esemplariu,) preatátu de cu mare bucuria rectificámu impartasirea din nru. 1. alu „Sionulu r.“ din a. c. — Totu depre acolo capetámu scirea, cá parochi'a si protopopiatulu Mediásiului se conferi fostulu profes. de teol., m. o. d. Ioanu Popescu.

Necrologia. In 1. Apr. se mutá la cele eterne meritatulu capelanu alu Bistrei, *Ant. Darabantu*, in etate de 77 ani, dupa-ce a functiunatu in acést'a parochia unu síru de 42 ani, ear mainainte in Schiopi ca parochu 3 ani. Meritele acestui raru barbatu au fostu, cá nascutiloru sei, prelanga salariulu celu neinsemnatu de 157 fl. si venitululu din stola si mai puçinu, le-a datu o educatiune cu totul esemplare, dintre cari fiic'a cea mai mare Ioan'a e preotésa in Musc'a, fiulu Dionisiu notariu comunalu, Ioanu jude cercualu, Alesandru jude sing. de sedria, fiic'a Octavi'a casatorita in Rosi'a, si Iulian'a inca necasatorita; cari cu totii, impreuna cu doiós'a loru maica, deplangu pierderea dulcelui loru tata alaturea cu toti poporenii, cari in repausatulu s'au lipsitu de celu mai pietosu alu seu preotu, carele erá gat'a totdeún'a a sucurge indigintieloru loru spirituali. Preotímea in fericitululu a pierdutu sucursulu unui zelosu confrate intru portarea greutatiloru pastorirei sufletesci; oftámu deci cu totii fericitululu, ca se i fia memori'a binecuventata! — In 12 Apr. a. c. mori parochulu gr. c. alu Bontiolulu si posiesoru, *Ioanu Papp de Lemény*, in alu 69. anu alu viatier si alu 46. alu preotiei sale. — Ear in S. Reginu in 29 Marte a. c. se mntá la cele eterne perceptorele pensiunatu si decoratu cu crucea de auru pentru merite, *Alesandru Szilasi*, in etate de 68 de ani. Fia-le repausulu linu!

Fondulu tipografiei seminariului archidiececanu din Blasiu dupa „Foi'a adm. archid.“ cu ocaziunea ratiociniului depre a. 1866 s'a aretatu cá posede: a) in bani gat'a 209 fl. 2¼ cr.; b) in capitaluri la statu si la privati 17.519 fl., procente 735 fl. 25 cr.; c) in capitalu din realitateri tipografiei in 1866 cumparate 343 fl. 13 cr.; d) in capitalu din realitateri mai vechie, strapuse nóuei directiuni prelanga inventariu, cámu la 1.200 fl.; e) in detorie restante 1.655 fl. 20 cr.; f) in chartia si alte materialie 255 fl. 25 cr.; g) in carti 16.207 fl. 13 cr. Din cari scotiendu-se unu pasivu de 894 fl. 13 cr., remanu ca statu activu curatu alu fondului 37.229 fl. 85¼ cr. v. a.